

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

v opožděném čísle našeho časopisu *Psychologie pro praxi* vám nabízíme osm příspěvků, což považuji samo o sobě za úžasné. Můžete se těšit na pět empirických studií různě tematicky i metodologicky zaměřených, dvě přehledové studie s neotřelou problematikou a recenzi skvělé odborné publikace, která uzavírá právě toto číslo. Co můžete očekávat konkrétněji?

Nejprve se můžete seznámit s výzkumnou studií **I. Štěrbové a M. Niederlové** k problematice partnerských vztahů. **Strach být nezadaný** je ve studii zajímavě vymezený jako obava, úzkost či distres v souvislosti se zážitkem být bez partnera. Autorky chtějí přispět k přesnějšímu porozumění dynamiky partnerských vztahů, jelikož se strach zdá být významným prediktorem tendence upřednostňovat vztahový status nad kvalitou svazku a „spokojit se s méně“. Cílem práce bylo prozkoumat souvislost „strachu být nezadaný“ s několika vybranými proměnnými. Sběr dat se soustředil na osobnostní charakteristiky, využil prvního českého překladu škály strachu být nezadaný a škály osamělosti. Do šetření se zapojilo 247 respondentů. Bylo kupříkladu zjištěno, že ženy a jedinci dobrovolně single vykazovali statisticky významně vyšší míru strachu být nezadaný oproti mužům, respektive dobrovolně nezadaným. Statisticky signifikantní souvislost byla popsána i mezi strachem být nezadaný a pocity osamělosti a některými rysy osobnosti podle modelu Big Five. Empirické šetření přineslo zajímavá data a autorky je velmi pečlivě diskutují.

Další příspěvek nazvaný **Techniky kolegiálního sdílení ve školství očima školních psychologů a psycholožek** je aktuální, téma různých možností podpory učitelům se konečně častěji objevuje ve studiích k učitelské profesi. **H. Franke a A. Vozková** oslovily 169 školních psychologů a psycholožek pro dotazníkové šetření, jehož cílem bylo zjistit, jakou roli hrají v poskytování kolegiálního sdílení na školách a jaký k němu mají postoj. Z výsledků snad jen zde zmíním, že organizované formy kolegiálního sdílení (supervize, intervize) probíhaly pouze na 21 % sledovaných škol. Je sympatické, že článek předkládá několik konkrétních a prakticky relevantních doporučení pro školní praxi.

Dvě empirické studie střídá přehledová studie **K. Faberové**, která se jmenuje **Generativita a její souvislosti**. Seznamuje s původním pojetím E. H. Eriksona, který generativitu představuje jako jednodimenzionální koncept, ale také studie připomíná další novější teorie, které pracují s komplexností generativity – reflektují ji jako multidimenzionální koncept. Autorka v textu shrnuje vývoj pohledu na generativitu a upozorňuje na nové teorie generativity.

Ale pojďme znovu k empirické studii. **M. Pavelková a K. Loneková: *Teorie copingové flexibility a její praktické využití (při práci s dotazníkovými metodami)***. V tomto příspěvku byla představena teorie copingové flexibility, která se stává stále významnější proměnnou v oblasti copingu. V české literatuře jí však zatím nebyla věnována pozornost. Byly proto popsány hlavní koncepty copingové flexibility s příklady výsledků konkrétních výzkumů a nejčastěji využívaných psychodiagnostických nástrojů k jejímu měření. Vlastní výzkumné šetření je kvalitativní povahy a jde o určitý předvýzkum, na který může navázat kvantitativní ověření. Výsledky kvalitativní studie jsou zajímavé a jistě autorkám umožňují naplnit jejich cíle v dalším výzkumu. Budu se těšit.

Pokračujeme dalším příspěvkem teoreticko-výzkumného designu z prostředí vysokoškoláků **Vnímanie akademického cieľa a kríza v procese jeho dosahovania**, který předkládá **B. Kováčová-Holevová**. Autorka analyzovala souvislosti několika vnímaných charakteristik akademického cíle – známky – v průběhu semestru se skutečně dosaženou známkou. Dotazníkového šetření se účastnilo 31 vysokoškoláků, jejich vnímání motivace, sebeúčinnosti, závazku, důležitosti, dosažitelnosti úsilí a krize bylo třikrát zjišťováno pomocí krátkých škál při 1) stanovení cíle, 2) po zápočtové písemce a 3) 24 hodin před zkouškou. Vše je ve studii pečlivě popsáno, výsledky mohou oslovit zejména akademické pracovníky a vést k určitému zamyšlení či reflexi.

Po dalších dvou empirických studiích jsme se dostali k přehledové studii **T. Kolečkové**. Zatímco obecně je o fenoménu ADHD popsáno mnoho stránek odborných publikací, speciálně a konkrétně se věnovat ADHD u dívek u nás příliš běžné není. Autorka se příspěvkem **Projevy dívek s ADHD ve školním prostředí** tento prostor snaží dílem zaplnit. Upozorňuje, že projevy ADHD u dívek bývají hůře rozpoznatelné než u chlapců, a proto nebývají pedagogy tak často zachyceny a následně diagnostikovány. To má za následek další přidružené obtíže především emočního a sociálního rázu. Článek popisuje typické projevy dívek s ADHD a myslí na to, jak mohou být užitečné učitelům nebo rodičům. Samozřejmě nechybí prezentace řady výsledků zahraničních výzkumných šetření věnovaných právě ADHD u dívek.

Autoři **V. Kurečková, P. Řezáč, M. Trepáčová a P. Zámečník** nás ještě jednou pozvou k výsledkům studie kvalitativní povahy. Jejich příspěvek je v angličtině a jeho název je **Lay first aid giving as a specific traumatic experience**. Autoři si psychologicky relevantně všimají, že proces první pomoci bývá považován především za lékařský nebo technický problém, ale je zřejmé, že důležitou roli hrají i psychologické a sociální aspekty. V rámci pilotní studie oslovili deset pomáhajících kolemdoucích. Respondenti prožívali různé pocity a představy – dočasná blokáda, omezená schopnost vybavit si relevantní informace, pokles výkonnosti, časové zkeslení, selektivní vnímání, silný subjektivní stres. Po první pomoci lidé např. prožívali pochybnosti o svých činech a rozhodnutích, uvědomovali si specifický vztah mezi zachráncem a zachraňovanou osobou, silnou potřebu sdílet zážitky aj. V souladu s výsledky se zdá, že psychologické aspekty poskytování první pomoci laikem jsou zásadním aspektem ovlivňujícím efektivitu procesu první pomoci a měly by být více zvažovány.

V tomto mimořádném čísle se ještě na závěr můžete seznámit s novou odbornou publikací nepřehlédnutelného významu i rozsahu. Recenzi knihy **České vězeňství** autorů a editorů **J. Drápala, V. Jiříčky a T. Raszkové** (Wolters Kluwer, 2021, 456 s.) připravila **H. Boukalová**. Uvádí, že publikace přináší velmi komplexní pohled na problematiku vězeňství u nás, ve své ucelenosti jde o počín zcela ojedinělý. Zařazeny jsou aktuální

odborné informace, výsledky výzkumných studií jednotlivých problematik, stejně jako informace z praxe. Místy jsou uvedeny historické exkurzy, které zajímavě problematiku dokreslují a jsou důležité pro pochopení současného stavu. Ilustrativní jsou i příběhy odsouzených i výpovědi personálu. Nechybí tolik důležité srovnání se zahraničím, nabízející možnost reflexe naší situace a přístupu k odsouzeným. Zařazeny jsou i náměty do budoucna a nabídka perspektiv vývoje. Text je čtivý, příjemně plyne a je logicky uspořádaný a dobře provázaný. Recenzentka velmi zaujatě publikaci čtenářům doporučuje. Nevím, jak vy, ale já se na *České vězeňství* těším.

Recenze H. Boukalové neuzavírá jen toto číslo, ale bohužel prozatím i vydávání časopisu *Psychologie pro praxi*. Doufám, že snad půjde jen o přerušení a o nalezení nového přístupu k jeho dalšímu vydávání. Časopis patřil od roku 1974 k odborným aktivitám Katedry psychologie FF UK nejprve jako *Psychologie v ekonomické praxi* a od roku 2009 v současné podobě a názvu. Ať už odborný a recenzovaný časopis nesl jakékoli jméno, vždy si vážil svých čtenářů i příspěvateľů a respektoval recenzenty. Všem patří poděkování, stejně jako celé redakční radě. *Psychologie pro praxi* vděčí za nezměrný kus práce výkonné redaktorce Hedvice Boukalové. Všem jmenovaným děkuji i já z role předsedkyně redakční rady a budu z celého srdce přát časopisu brzké oživení. Podporu nakladatelství Karolinum k tomu nový tým bude jistě mít, stejně jako jsme měli my po celou dobu existence časopisu. Snad může platit, že jsou důležité nejen publikace v zahraničních časopisech, ale i česká čtenářka a český čtenář si zaslouží odborné texty přehledového charakteru, výzkumná šetření řešící témata základního výzkumu i psychologické praxe.

Doc. PhDr. Ilona Gillernová, CSc.
Předsedkyně redakční rady PpP
<https://doi.org/10.14712/23366486.2022.8>